

Zu einem Versuche mit diesen Reformvorschlägen eines von der Idee des platonischen Staates erfüllten Mannes kam es nicht. Sie waren ja, wie so manche andere Verbesserungstheorien politischer Träumer, völlig unausführbar und würden, wenn versucht, das endliche Schicksal des Peloponnes eben so wenig um einen Augenblick verzögert haben, als feierliche Umzüge, Gebete der Mönche, öffentliche Busse und eigens vom Patriarchen zur Abwendung türkischen Joches verfasste flehentliche Gebete den endlichen Fall der Hauptstadt zu verhindern vermochten ¹⁾).

¹⁾ Als charakteristischen Beitrag zur Kenntniss byzantinischen Geistes theile ich das vom Patriarchen Nilos verfasste Gebet, bei Barbareneinfällen, Bürgerkriegen, Hungersnoth und Seuchen zu gebrauchen, (Cod. msc. histor. gr. Nr. 36 und Nr. 55. vgl. Fabric. Bibl. gr. ed. Harl. vol. X. p. 18) hier mit:

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νεΐλου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Ἐβλεήμονος εὐχὴ ἱκετήριος πρὸς Θεόν, ἣτις προσήκει λέγεσθαι ἐπὶ βαρβάρων ἐπιδρομῇ καὶ ἐμφυλίῳ πολέμῳ καὶ λιμῷ καὶ λοιμῷ καὶ θανάτου πληγῇ. Δέσποτα κύριε, ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ πατρός, ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας, ὁ τὸν μονογενῆ σου υἱὸν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὸν κόσμον ἐξαποστείλας ἰλασμὸν τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ διὰ τοῦ τιμίου αὐτοῦ αἵματος τὴν παλαιώσεισαν ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων φύσιν ἀνακαινίσας καὶ τὸ πρῶτον κάλλος καὶ τὴν τῆς εἰκόνης εὐπρέπειαν ἀποδοῦς· καὶ τὰ νῦν ἐπιθεὶ ἐπὶ τοὺς δούλους σου καὶ ἐπὶ τὴν κληρονομίαν σου καὶ τάχυνον τοῦ ἐξελεῖσθαι ἡμᾶς εἰς ἔσχατον ἀπωλείας βράβαδρον κατενεχθέντας· πάντες ἐξεκλίναμεν, ἅμα ἠχρειώθημεν, ἱερεῖς καὶ λαός, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων, ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, μικροῦ πᾶν γένος καὶ ἡλικία πᾶσα· διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοῖξαι τὸ στόμα, οὐδὲ εἰς οὐρανὸν ἐπᾶραι τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ σὲ τὸν μόνον ἐπικαλεῖσθαι Θεόν καὶ τῶν κατεχόντων θειῶν αἰτήσασθαι ἀνακομήν. Ἠμάρτομεν, κύριε, καὶ σὺ ὠργίσθης καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἔθνῶν ἀνόμων, ἐχθίστων, ἀποστατῶν· αἰσχύνῃ καὶ ὄνειδος ἐγενήθημεν, οὐ τοῖς δούλοις σου, οὐδὲ τοῖς σεβόμενοις σε (ἦν γὰρ ἂν καὶ τοῦτο ἀνεκτόν), ἀλλὰ τοῖς διαβάλλουσι τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον σου· ἐταπεινώσας ἡμᾶς ἐν τοῖς κακοῖς, καὶ ἐσμὲν ταπεινοὶ σήμερον παρὰ πάντα τὰ ἔθνη· καὶ ἐκάκωσας τὴν κληρονομίαν σου καὶ ἐπεκάλυψεν ἡμᾶς σκία θανάτου· συνέσεισας τὴν γῆν καὶ συνετάραξας αὐτήν, ἀλλ' αἱ καρδίαι ἡμῶν οὐ μετέστησαν ἀπὸ τῆς πονηρίας, οὐδὲ ἐκάμψεν τὸν τράχηλον ἡμῶν ταῦτα τὸν σκληρὸν καὶ ἀπειθῆ. Καίπερ οὕτως ὄντα χαλεπὰ καὶ ἐπεὶ πρὸς ταῦτα ἀναισθητοῦμεν καὶ σκληροτράχηλοι καὶ ἀνένδοτοι φαινόμεθα κατὰ τὸν Φαραῶν παραπλησίας ταῖς ἐκείνου πληγαῖς καὶ ἡμῖν ἐπιτήραγες, ὁ φιλόανθρωπος καὶ ἡμερος ἱατρός, ἵνα ἀπαγάγῃς τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ πηλοῦ καὶ τῆς πλινθείας ἐλευθέρωσῃς, εἰς ἣν ἐκόντες ὄντες παρα-